

Män ur en gången tid.

Många torde ej finnas, åtminstone i Villands härad, som ej hava hört talas om riksdagsmannen Sven Nilsson i Österslöv. I Stockholm kallades han gemenligen Generalen från Österslöv och i sin hemtrakt Hoije-Schennen, därför att han i Kiaby bott på en hed (hoij).

Om Sven Nilsson är skrivit mycket, och min mening är ej att upprepa detta eller ge en fyllig bild utav hans liv. Meningen är endast att med litet plock ur hans efterlämnade papper framvisa några sidor av hans mångsidighet.

Sven Nilsson var född i Kiaby den 16 november 1813, där hans fader var sockenskomakare.

I sitt "Fragment till min Biographi", skriven 1838 berättar Sven Nilsson sålunda om sin barndom och ungdom: "Från barndomen bestämd till skomakare lovade jag min fader föga fullbordan i hans förhoppningar, ty på vilken plats som helst, utom vid min faders verkstad önskade jag få stadna. I synnerhet kände jag en större både lust och fallenhet för läsning än något annat. Jag har skäl att tacka mina föräldrar, att de ej läto mig sakna den skolundervisning, som tidens krav fordrade, och deras omständigheter tilläto dem att meddela mig. Jag fick således tidigt börja min skolgång och fortfara därmed till jag var ungefär 13 år gammal, de senare åren likaväl mera som preceptor än dicipel. Då jag säger, att jag var preceptor, är det icke för att giva anledning till något överdrivet begrepp om mina kunskaper, ty mina diciplar fast en del både före mig i både ålders- och skolår kunde ändå under den ord. lärarens ofta inträffade frånvaro av mig inhämta undervisning. Jag kunde då min katekes, räkna och skriva någor-lunda, och dessutom hade jag dels i skolan dels genom Pastor Anglins tillstånd ur hans bibliotek förvärvat mig en del nyttiga kunskaper, som ännu mera retade min medfödda boklust. Minnet av nämnda P. Anglin blir alltid för mig kärt, inte för den möda han gjorde sig med min undervisning, ty häri hindrades han av min fallenhet för ett mera växlande liv än det skolan erbjuder, utan för den synnerliga välvilja varmed jag av honom städse blev bemött.

Nu var tiden inne, då jag utan invändning måste taga plats vid skomakaredisken. Endast J a g kan minnas, de många ledsna stunder jag hade, innan jag blivit någorlunda van vid det tråkiga hantverket och min faders stränga disciplin. När jag i några år lagt händerna vid sylen fick jag

min faders tillstånd att på några veckor resa till Färs härad för att vara en tillämnad släkting behjälplig vid ett större måleriarbete. Denna kondition blev för mig högst kärkommen, först emedan jag därigenom kom från verkstaden, och för övrigt kunde jag nu forska i ett litet barndomsnöje nämligen ritkonsten, ty på Löberöd, där jag arbetade, fanns en mängd i mitt omdöme rara målningar, varav jag genom praktiken hämtade undervisning. Tiden var ej heller så noga avmätt här som hemma, hälst min nye husbonde ej såg illa an att jag förskaffade honom en och annan blomma, varav han kunde betjäna sig till souvenir åt sina kurtiser, varav han ej hade särdeles förhoppning.

Jag fick en gång tillfälle att följa med till Malmö, dit H. skulle resa för att köpa färger. Detta var för mig en föga angenäm utflykt, ty inget värdshus under resan fick lämnas obesökt och ett steg över en sådan tröskel var för mig det mäst motbudande. Äntligen framkomna till Malmö fanns även där värdshus, som skulle probas, till och med på slottet hade H. en bekant kvartermästare Broms, som skulle besökas, denne var för ett brott dömd till 3 år. Detta hindrade icke att H. kunde tillbringa något över en dag hos honom, för det mesta i rött vin. H. lät här av en fånge rita sitt porträtt i miniatyr. Detta väl ritade stycke satte mig i ej så litet förlägenhet, ty var vi kommo sade H. att jag förfärdigat det, och jag kunde ej annat än blygas vid en sådan beskyllning.

Hemresan gick först på Lund. Där logerade vi på ett värdshus från kl. 10 fm. den ena dagen till kl. 2 em. den andra dagen. Vistandet här var för mig mera drägligt än vanligt på värdshus, ty värden hade en son, som var studerande, med denne gjorde jag en liten bekantskap. Denne fann sig intresserad att i mig finna den, som från första hand lämnat de raraste äggen till hans samling. Carl Qviding, den förenämnde Anglins styvson hade nämligen från mig föreskrivit dem.

Dagarna smögo sig så småningom undan, under det jag målade, ritade och så ofta tillfälle gavs fördrev tiden på det utomordentligt sköna biblioteket, så att efter några veckor voro vi färdiga att lämna Löberöd för att flytta arbetet till Vesterstad.

Min far hade redan skrivit flera brev utan att jag fått mer än ett enda, vilket likväl var tillräckligt, emedan det innehöll befallning att ovillkorligen genast komma hem. Detta dunderslag mildrades väl något därigenom att det beledsagades med underrättelsen att jag vid Lancasterskolan i Kiaby skulle vara Pastor Cedergrens vicarie under den tid han uppehöll sig i Lund för att avlägga pastorexamen; men flera personer och i synnerhet en Ingenieur Tomdion hade bidragit till att alldeles ställa min håg till penseln. Detta och det motbudande, som min faders verkstad hade med sig gjorde att jag som ej haft den ringaste känsla av sveizarnes heinave, nästan med ledsnad lemnade Färs härad.

Hemkommen mottog jag skolbefattningen och skötte den med bästa vilja efter min förmåga. Jag kan nämna, att några av mina diciplar blevo vid examen af hofpredikanten Nordström för flit och framsteg belönda.

Återigen skomakare idkade jag mitt yrke i några år och började äntligen inse, att jag vid min faders verkstad ej kunde förvärva mig den skicklighet deri, som jag borde hava, om det skulle bliva min födkrok, varför jag efter att hava fått tillstånd därtill antog plats hos en skomakaremästare N. Malmgren i Cristianstad, med villkor att jag för ett halvt års undervisning skulle betala 20 Riksd. Nu kände jag först rätta tyngden av skomakarelivet då mitt arbete icke som vanligt var nomadiskt utan jag måste liksom fjättrad vid samma stol "kila på" söckne och helgdagar. Då jag säger helgdagar överdriver jag visst inte min berättelse, ty varje söndag till middag och merendels dagen ut var verkstaden i full rörelse. Jag lärde mig således här, utom mitt hantverk, även känna och värdera, det man kallar frihet".

I alla tidningar och tidskrifter, där Sven Nilssons bardoms- och ungdomstid har varit berörd, har felaktigt påståtts, att han ej lärde sig skriva förrän vid 24 eller 34 års ålder. Som av ovanstående utdrag ut hans egen biografi synes, är detta ett misstag, och ännu finnes i släktens ägo en prydlig avskrift av A. M. Lenngrens dikter gjord av Sven Nilsson före 15 års ålder. Av större intresse är en ritbok av honom ritad vid 10 års ålder. Där har han visat anlag, som om de blivit utvecklade, säkerligen skulle gjort honom till en berömd man på konstens område. Ett flertal tavlor av senare datum samt kungaporträtt av hans hand finnas ännu på den av

honom inköpta och tidvis bebodda gården Örsnäs i Vånga socken. Där finns också meterhöga packor av rättegångsförhandlingar, visande huru mycket Sven Nilsson var anlita som rättegångsbiträde inom Villands härad.

1843 övergav Sven Nilsson skomakareyrket och blev hemmansägare i Ivetofta. Efter några år blev han socknens nämndeman, vilket han förblev, tills han 1861 flyttade till Österslöv, där han köpte ett större hemman. 1862 och 1865 valde bondeståndet honom till riksdagsman för Villands härad, och efter nya riksdagsordningens antagande 1866 blev han av samma valkrets utsedd till representant av Andre kammaren och kvarstannade som sådan, tills han av slutet av riksdagen 1876 blev sjuk och måste resa hem. Året därefter i april avled han.

Mest bekant torde väl Sven Nilsson vara som medlem av försvarsutskottet. Hans arbete på indelningsverkets avskaffande och införandet av en ny härordning grundad på allmän värnplikt torde ha förskaffat honom "generals grad".

Att Sven Nilsson var en stor humorist, visar följande historia, som jag ej kan underlåta att berätta, fast den många gånger förut berättats. Överhovstallmästare Bråkenhielm ville en gång prova Sven Nilssons bekanta slagfärdighet och frågade: "Är det sant att S. N. varit skomakare?" "Ja", svarade S. N. "men det har väl inte greven varit?" "Nej, hur kan S. N. tro det?" "Nej, då hade han nog varit det än", var Sven Nilssons dräpande svar. "Där fick du bror!" sade Karl XV, som vid tillfället var närvarande.

Till sist vill jag göra ett litet utdrag ur ett brev till Sven Nilsson från Medborgarnes redaktör daterat den 18 september 1874.

Broder General!

"Militären kan man då inte lita på mera, det har du givit mig ett bevis på. Du som lovade mig så säkert att skriva till Medborgaren, men som i stället föredragit att vara stum som en fisk och ge f-n i all politik! Men du slipper inte så lätt undan, vill du retirera måste det ske under strid, ty jag vill nödvändigt ha dig som medarbetare som hög i graderna Du är – ja kanske just därför om sanningen skall fram.

Du har väl alltid något från dina och ditt län att snacka om, såvida du ej vill kasta dig in i stora samhällsfrågor. Har du ingenting annat så prov—om några av dina roliga historier".

Ovanstående brev visar i någon mån att Sven Nilsson var, som någon om honom yttrat, ett fullständigt konversationslexikon; ingenting var för honom främmande.

Götho

Signaturen Götho var folkskolläraren Gustaf Nilsson i Mjönäs.

1868-1872 inköpte Sven Nilsson Örsnäs. Efter hans död övertogs Örsnäs av hans son Ola Svensson, som p.g.a. ekonomiska svårigheter fick lämna 1881. Västra gården såldes och nuvarande hembygdsgården övertogs av Olas syster Kerstin, som med hjälp av sin syster Elna brukade den fram till sin död 1936. Elna ärvde gården och vid hennes död 1942 såldes den till Emil Nilsson.